

Publicerad 2013-01-04 16:05 av Roger L Svensson

Tankar i allhelgonatid förra året - men publicerar den nu eftersom den även omnämner trettonheligens psalm 134.

Från Vinterorgel till Gentlemen - en liten Jönköpingsessä

Så var vi plötsligt där igen. Tillbaka på ruta ett i Erik Axel Karlfeldts poetiska vandring genom vinterns årstid när sommarens hymn slocknar "som ett skalv av klämtande slag" - vars ödesmättade inledningsvers förankrar - precis som hela dikten - det kristna kyrkoåret i naturens skiftning. Allhelgonadagens "tempel är mörkt och lågt är dess hvalv" då "lundarnas bleknade trasor fly" medan "natten mässar om allt som är dödt, allt kött, allt hö."

Karlfeldts dikt ifråga heter ju "Vinterorgel" och utgör en av dikterna i diktsamlingen "Hösthorn" som utkom 1927 och dikten är än i denna dag - för oss med varmt hjärta för naturen och det kristna kyrkoåret - lika aktuell som när den gavs ut och som vi gärna begrundar "till dess Maria går skär av sol, på skarens glans" och den vite organisten får vila ut igen.

I Jönköping erbjöd Allhelgonahelgen 2012 ett ljummet och behagligt väder och de som besökte kyrkogårdarna där tända marschaller på metallpinnar kantade gångarna slapp i år att både frysa och kämpa mot stormbyar när gravljusen skulle tändas.

För min egen del besökte jag bland annat Östra Kyrkogården och Slottskyrkogården för en liten spontan kulturhistorisk gravvandring i Allhelgonatid. På den förstnämnda stannade jag till vid familjen Bauers grav och begrundade deras tragiska öde samtidigt som den vita svanen - som jag bara sett kroppen på i Liljeholmsån när jag kryssade mellan stressade bilister på vägen till kyrkogården - sträcka ut sina breda vita vingar och med stolt hals klev upp ur ån för att påminna mig om konstnärens illustration till sagan "Svanhamnen". En saga som bekant inspirerade smyckesdesignern Maria Nilsdotters till hennes sjunde kollektion "In disguise" för vilken hon belönades med Guldknappen Accessoar 2012.

Förutom besök vid Bauers grav stannade jag som historieintresserad, mitt ibland all ljuständning och smyckningsaktivitet, även till en liten bit därifrån där Jönköpingsbördige konstnären Johan Fredrik Höckert (1826-1866) har sin grav under ett estetiskt utformat gravmonument, vilket påminner oss om vi har tid, lust och ett uns fantasi om hans historiemålningar med motiv som såväl "Gustav Vasa och Tomt-Margit" som "Slottsbranden i Stockholm den 7 maj 1697", där den förstnämnda pryder en av väggarna i Utmelandsmonumentet medan den andra finns i nationalmuseums samlingar. En gravplats som kyrkogårdschef emeritus Lennart Angselius brukar stanna till vid under somrarnas lärrika kyrkogårdsvandringar när han delger de intresserade så mycket intressant om Jönköpings förflutna som våra kyrkogårdar kan berätta om.

På Östra Kyrkogården vilar ytterligare en bit bort även Aurore Storckenfeldt som grundade Jönköpings första flickskola år 1847. Ja, just hon som står i samtal med Lina Sandell med ryggen mot Odengatans rusningstrafik nere vid Kålgården. Aurore som vi fått se levandegjord under somrigt kyrkogårdsteaterspel - kombinerat med vacker sång vid vården - av våra begåvade teaterungdomar så att knappt ett öga borde varit

torrt och som man gärna minns i tanken och ser framför sig när man passerar Aurores gravkvarter en grå Alla Helgons Dag då det nästan är accepterat att blicka tillbaka lite.

På kvällen stannade jag även till vid Hedvig Christina Rydbergs minnesvård på Slottskyrkogården där ett gravljus var tänd vid vårdens som är rest mittemot Slottskapellet och läste de sorgliga orden från Viktor Rydberg om sin mor och barndom ur dikten "Träsnittet i psalmboken" som huggits in i stenen och över vilken skuggor och ljus dansade av och an:

"Jag saknar min moder

över allt.

Hon var där väl,

hon var nog när

min barnasjäl,"

vilka skrivits av en vuxen som mindes hur hjärtat frös i en stackars vinglös liten moderlös varelse som skådat templet lika mörkt och kallt som Slottskapellet bakom min rygg om Allhelgonakvällen. Och även vid denna minnesvård kan man minnas somrarnas kyrkogårdsteater nu när mörkret omsluter besökarna om kvällen och minneslundens alla ljus kan anas i ögonvrån en bit bort och friden endast störs av avlägset fylleskrål bortom skuggorna där skådespelare Collbergs gjutjärnskors står. Lite annorlunda att få uppleva "Betlehems stjärna" om sommaren men ändå väldigt stämningsfullt när den lille pojken drömligt möter sin mor och får vila sitt huvud i hennes knä över den frodigt gröna gräsmatten - fjärran från Allhelgonatidens höstlövstäckta mark.

Och så tillslut tillbaka i värmen kan man ju alltid avsluta dagen med att bläddra sig fram till några sidor ur Klas Östergrens roman "Gentlemen" från 1980, vilken låter läsaren följa med huvudpersonerna Henry Morgan och berättarjaget Klas till skogskyrkogården i Stockholm . En roman som beträffande Allhelgonakvällen ger en liten kulturhistorisk bild av kommersen, sinnesstämningen och ljushavet:

"och namnen trädde åter fram ur mörkret, ur tystnaden och glömskan. Ljusen brann på fälten, över kullarna och sänkorna, i skogen och i gläntorna. Ljusen böljade in i evigheten - för en kort stund fanns en allvarlig evighet kring människornas namn och sakliga data; några timmar denna novemberafton fick stenhuggarnas arbete glimma som det eviga ljuset i våra böner." En romanepisod med miljöteckning och sinnesmålning som också innehåller ett kanske inte helt konventionellt tal vid släkten Morgonstjärnas grav och ett möte i mörkret som driver berättelsen åter till stan, livet och nuet.

Texten är utskriven från Poeter.se

Författaren Roger L Svensson med Poeter.se id #37051 innehar upphovsrätten